

Tos pačios lyties poros, laisvas ES piliečių judėjimas, migracija ir prieglobstis

*Draudžiama bet kokia diskriminacija, ypač dėl asmens ... seksualinės orientacijos.
Kiekvienas Sąjungos pilietis turi teisę laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje.
Teisė į prieglobstį garantuojama....
Kiekvienas asmuo turi teisę į tai, kad būtų gerbiamas jo ... šeimos gyvenimas...*
ES pagrindinių teisių chartija (21, 45, 18 ir 7 straipsniai)

Ar tos pačios lyties poros partneris gali atvykti ir gyventi pas savo partnerį kitoje valstybėje narėje?

Persikelti į kurią nors ES valstybę narę iš kitos valstybės narės arba ne iš ES norintis asmuo dažniausiai turės teisę atvykti kartu su sutuoktiniu. Tačiau tos pačios lyties poros ne visada gali pasinaudoti šia teise, net sudariusios registruotą partnerystę ar susituokusios. Ar leisti ir ar pripažinti tos pačios lyties santuoką ar partnerystę, sprendžia kiekviena valstybė narė (o ne ES).

Pagal ES sutarties 6 straipsnio 2 dalį valstybės narės, taikydamos ES teisę, turi laikytis pagrindinių teisių, įskaitant diskriminavimo dėl seksualinės orientacijos uždraudimą. Taigi, nors pagal ES teisę valstybės narės neįpareigojamos leisti ar pripažinti tos pačios lyties asmenų partnerystes ar santuokas, jos įpareigojamos taikydamos ES teisės aktus (įskaitant su laisvu judėjimu, migracija ir prieglobsčiu susijusius teisės aktus) taikyti tos pačios lyties poroms tokį pat požiūrį kaip priešingų lyčių poroms.

Tos pačios lyties porų teisės priklauso nuo jų santykio su valstybėmis narėmis. Pagal ES teisę asmenys skirstomi į tris kategorijas: ES piliečiai, persikeliantys į kitą ES valstybę narę, trečiųjų šalių piliečiai ir tarptautinės apsaugos prašantys asmenys.

A. ES piliečiai

Pagal **Laisvo judėjimo direktyvą** 2004/38/EB ES piliečiams tam tikromis sąlygomis leidžiama judėti ir gyventi Europos Sąjungoje kartu su savo sutuoktiniu. Jeigu priimančioji valstybė registruotą partnerystę laiko lygiaverte santuokai, registruoti partneriai pagal direktyvą turės tokias pat teises kaip ir sutuoktiniai.

Pilietis turi teisę likti kitoje valstybėje narėje iki trijų mėnesių. Jeigu pilietis nori likti ilgiau, jis turi būti **darbininkas, studentas** arba **turėti pakankamai nuosavų išteklių**. Pilietis gali apsigyventi priimančiojoje valstybėje narėje kartu su sutuoktiniu, net jei sutuoktinis nepatenka nė į vieną iš nurodytų kategorijų. Tačiau jeigu priimančioji valstybė narė nepripažįsta tos pačios lyties asmenų santuokų ar partnerystės, toks asmuo turi teisę prisidėti prie savo partnerio tik tuo atveju, jeigu patenka į vieną iš šių kategorijų.

Tos pačios lyties partnerį turinčio piliečio, norinčio apsigyventi kitoje ES valstybėje narėje, padėtis gali būti apibūdinta kaip viena iš trijų toliau nurodytų:

1. Santuoka. Jeigu pora susituokusi savo valstybėje narėje, o priimančioji valstybė narė pripažįsta tos pačios lyties atstovų santuokas galiojančiomis, pagal Laisvo judėjimo direktyvą asmuo turės sutuoktinio teisę atvykti ir gyventi pas savo partnerį. Šiuo metu teisiškai susituokti tos pačios lyties poroms leidžiama Belgijoje,

Nyderlanduose, Ispanijoje ir Švedijoje. Tačiau panašu, kad mažiausiai vienuolika valstybių narių (Estija, Graikija, Airija, Italija, Latvija, Lietuva, Malta, Lenkija, Portugalija, Slovakija ir Slovėnija) nepripažįsta tos pačios lyties atstovų santuokų galiojančiomis. Šiose valstybėse tos pačios lyties sutuoktiniai tikriausiai nebus pripažinti sutuoktiniais.

2. **Registruota partnerystė.** Jeigu pora sudariusi registruotą partnerystę savo gimtojoje valstybėje narėje, asmuo gali turėti galimybę atvykti ir gyventi pas savo partnerį priimančiojoje valstybėje narėje kaip sutuoktinis. Tačiau tai priklauso nuo to, kaip priimančioji valstybė narė vertina registruotą partnerystę.
 - a) Pagal Laisvo judėjimo direktyvą, jeigu pagal priimančiosios valstybės narės nacionalinę teisę registruota partnerystė laikoma lygiaverte santuokai, asmuo turi teisę atvykti ir gyventi pas savo partnerį kaip sutuoktinis. Registruota partnerystė, kurios galiojimas lygiavertis santuokai, leidžiama šešiose valstybėse narėse (Čekijoje, Danijoje, Suomijoje, Vengrijoje, Rumunijoje ir Jungtinėje Karalystėje).
 - b) Jeigu priimančioji valstybė narė nelaiko registruotos partnerystės lygiaverte santuokai, porai bus taikomos taisyklės, nustatytos „ilgalaikius santykius“ palaikančių neregistruotų (de facto) partnerių atžvilgiu. Pagal ES teisę valstybės narės neįpareigojamos leisti ar pripažinti registruotą partnerystę.
3. **Neregistruota (de facto) partnerystė.** Jeigu priimančioji valstybė narė nepripažįsta tos pačios lyties santuokos ar partnerystės arba jeigu pora tiesiog neįformino santykių, jai bus taikomos taisyklės dėl neregistruotos partnerystės. Neregistruoti partneriai neturi tokios pat teisės atvykti ir gyventi pas savo partnerį kaip sutuoktiniai. Tačiau pagal Laisvo judėjimo direktyvą valstybės narės įpareigojamos palengvinti ilgalaikius santykius palaikančių neregistruotų partnerių „galimybę įvažiuoti ir gyventi“ šalyje. Tai vienodai taikoma ir tos pačios lyties, ir priešingų lyčių poroms. Ši taisyklė nėra tokia pat akivaizdi, kaip konkreiti sutuoktinio teisė atvykti ir gyventi pas partnerį, ir tokios poros turi pateikti įrodymų, kad jų santykiai yra „ilgalaikiai“.

B. Trečiųjų šalių piliečiai

Šeimos susijungimo direktyva 2003/86/EB taikoma, kai abu asmenys yra trečiųjų šalių piliečiai (ne kurios nors ES Valstybės narės piliečiai). Pagal Šeimos susijungimo direktyvą sutuoktiniui, kuris yra trečiosios šalies pilietis, leidžiama prisijungti prie savo sutuoktinio – trečiosios šalies piliečio, teisėtai gyvenančio kurios nors valstybės narės teritorijoje. Tačiau valstybės narės nėra aiškiai įpareigosotos suteikti šią teisę ir tos pačios lyties registruotiems (ar neregistruotiems) partneriams.

C. Tarptautinės apsaugos prašantys asmenys

Priskyrimo direktyvoje 2004/83/EB nustatytos sąlygos, kuriomis valstybės narės turėtų pasiūlyti trečiųjų šalių piliečiams prieglobstį ar tarptautinę apsaugą. Šia apsauga gali pasinaudoti asmenys, kuriems gresia persekiojimo (įskaitant ir dėl seksualinės orientacijos) savo gimtojoje šalyje pavojus. Valstybės narės gali laisvai spręsti, ar leisti tos pačios lyties partneriui atvykti ir gyventi pas partnerį, kuriam siūloma apsauga. Devyniose valstybėse narėse tai leidžiama atsižvelgiant į tam tikras sąlygas (Belgijoje, Čekijoje, Danijoje, Vokietijoje, Suomijoje, Liuksemburge, Nyderlanduose, Ispanijoje ir Jungtinėje Karalystėje). Keturiolikoje valstybių narių neleidžiama, o dar keturiose padėtis neaiški.

Ši skrajutė parengta remiantis ataskaita „Homofobija ir diskriminacija dėl seksualinės orientacijos ES valstybėse narėse. I dalis – teisinė analizė“, kurią Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (FRA) paskelbė 2008 m. birželio mėn.

Su išsamia ataskaita galima susipažinti interneto svetainėje <http://fra.europa.eu>.

Visus Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūros leidinius galima nemokamai užsisakyti jos interneto svetainėje.

Jei kiltų klausimų dėl šio vertimo, žiūrėkite tekstą anglų kalba, kuris yra dokumento originalas ir oficiali dokumento versija.